

NEŽ PŘIJDE ANGLIČTINA K PRVNÁČKŮM

„Nemluvte u malých dětí o výuce cizího jazyka, ale o seznamování s ním,“ kladou na srdce odborníci. Jde jim o metodu, kterou používají učitelky mateřských a prvních dvou ročníků základních škol při vedení zájmových kroužků. Snaha vyhovět přání rodičů totiž leckdy překrývá tak důležitou metodiku. Místo hry přichází klasické učení. Za této situace je třeba vyzdvihnout grantový projekt Vzdělávacího institutu Středočeského kraje, který učitelům partnerských základních škol nabízí při výuce angličtiny pomoc v metodické oblasti.



Grantový projekt s názvem Rozšíření výuky anglického jazyka na základních školách Středočeského kraje byl zahájen v únoru letošního roku. Jeho cílem je realizace pilotní výuky angličtiny od 1. ročníku na 13 základních školách Středočeského kraje. Podmínkou je proškolení 39 učitelů programem Super Nature, které probíhá formou tří dvoudenních seminářů (Super Nature 1 a 2 a gramaticko-fonetický seminář), jejichž dodavatelem je společnost ANGLIČTINA pro DĚTI s.r.o. Společnost pracuje podle celosvětově uznávané metody Helen Doron, která zohledňuje vzdělávací potřeby žáků mladšího školního věku a podporuje rovné příležitosti ke vzdělávání. Na prvním metodickém školení se učitelé seznámili formou interaktivních demonstrací a vlastních prezentací s principy metody a s pracovními pomůckami. Dostali k dispozici set materiálů pro výuku Super Nature 1, jehož součástí je Teacher Guide, tedy příručka pro učitele s dopodrobna vypracovanými plány 70 vyučovacích hodin. Učitelé si na vlastní kůži vyzkoušeli, jak by měly vypadat první kroky dětí při seznamování se s jazykem. Na říjnovém metodickém školení přijde na řadu Super Nature 2 a s ním příprava na práci s novými výukovými materiály a novými učebními technikami. Na třetím, závěrečném soustředění na začátku roku 2011 se učitelé naučí jak zábavnou a nenásilnou formou vyučovat vybrané specifické jevy z oblasti gramatiky a fonetiky obsažené v kurzech Super Nature 1 a 2.

METODA HELEN DORON

Poprvé jsem se s touto metodou setkala před několika lety v Opavě. Měla jsem možnost vidět práci lektorek s předškoláky, ale maminky do centra vodily i děti mnohem mladší. Odpoledne v centru bylo příjemné, bez stresů, plné her a písniček. Rodičovský doprovod mohl pozorovat, jak si dítě ve skupince maximálně osmi vrstevníků vede, nebo si vyměňovat zkušenosti s ostatními rodiči při šálku kávy. Nabídka, z níž si už několik let vybírají rodiče, by se nyní měla otevřít běžným základním školám, i když pochopitelně v jiné podobě.

„Metodologie Helen Doron již zahrnuje 12 různých programů, jedním z nich je Super Nature, s nímž nyní učitele seznamujeme,“ vysvětluje LUCIE BECHNÁ, která zajišťuje péči o program Super Nature v České republice. „Rodiče, jejichž děti naše kurzy navštěvovaly, si přáli, aby děti mohly stejně pokračovat i ve škole. Odtud přišel impulz k vypracování kurzu pro pedagogy. Program vychází z metody Helen Doron, ale je upraven tak, aby v něm bylo možné pracovat s větším počtem dětí ve třídě.“

Že to je možné, potvrzují například zkušenosti ZŠ Strání, kde už podle této metody v letošním školním roce vyučují. Metoda se tak stává přístupnou všem dětem bez rozdílu. Ne všichni rodiče si mohou umístění dítěte do jazykového kurzu z finančních nebo časových důvodů dovolit.

„Základem metody je seznamování dětí s angličtinou přirozeně, hravou

formou. Děti nejsou do ničeho nuceny. Pod vedením lektora se aktivně zapojují do her, při nichž si nenuceně osvojují jazyk. Hlavní důraz přitom není kladen na výuku gramatiky, důležitá je schopnost myslet a komunikovat v angličtině. Principem je seznámení dětí s angličtinou tak, aby jí měly rády. Aby se jí naučily napřed vnímat, poslouchat, postupně jí rozumět, komunikovat... Aby jí měly spojenou s příjemnými zážitky – s tancem, s písničkami, s legrací. Důležitá je také motivace dětí, pochvala. I když dítě odpoví nesprávně, neuslyší ne. Naopak ho pochválíme za to, že se nebálo promluvit v cizí řeči a jeho odpověď společně opravíme a uvedeme na správnou míru. Nechceme ho od začátku zadupat do země.“

Neodmyslitelnou součástí metody Helen Doron je poslech anglického jazyka i mimo vlastní kurz, doma ve chvílích odpočinku. V balíčku učebních pomůcek jsou také CD s nahrávkami, které rodiče dětem používají jakoby mimochodem – při kreslení, při hře, při jídle autem, před usnutím.

SEMINÁŘE ZAČÍNÁJÍ

Informaci o připravovaných seminářích Super Nature, které jsou akreditovány MŠMT, zařadil vzdělávací institut do své nabídky a čekal, která škola zareaguje. Bylo jich dvacet.

„Pozvali jsme je k nám, vysvětlili, o co běží. Z jednání vykrystalizoval výběr 13 podpořených partnerských škol,“ ozřejmil JAROSLAV BORSKÝ,

hlavní metodik DVPP vzdělávacího institutu.

Vybrané školy se zavázaly, že od září 2010 začnou vyučovat anglický jazyk jako povinný od 1. nebo 2. ročníku. Celkem by se v nich mělo s angličtinou takto seznamovat 780 žáčků. Seminářů se proto účastní z každé školy většinou tři učitelé, a to jak prvostupňoví, tak angličtináři z 2. stupně přípravení vyučovat jazyk i na prvním.

„Všichni by měli umět dobře anglicky, protože v angličtině probíhají semináře, také metodika, kterou dostanou, je psaná anglicky,“ připomíná L. Bechná.

Hodinu po hodině popisuje Teacher Guide Super Nature 1 a 2, jak bude vyučování vypadat. I samotné školení je náročné, učitelé si hrají, učí se choreografií písniček, předvádějí scénky s loutkami. „Zvládají to výborně.“

Obecně může být někdy problém s metodou jako takovou. Ne že by učitelé nebyli schopni si ji osvojit, ale prostě jim není vlastní.

„Zatím jsem se s žádnou takovou připomínkou nesetkala,“ říká L. Bechná, i když připouští, že všichni účastníci semináře asi nevěděli přesně, do čeho jdou. „Vedle učitelů, kteří už podobné metody při vyučování využívají, jsou tu i zastánci klasiky. Teď alespoň dostávají příležitost prožít si v praxi něco nového. Někdo možná musel překonat počáteční ostych, třeba při zapojení do choreografie na písničku, ale nakonec se u toho všichni bavili. Prožitky je pro učitele důležité, aby na jeho základě uměli děti motivovat. Pro děti je zase naprosto zásadní naučit se vnímat výuku všemi smysly. V mnoha případech pomáhá osvojení například pohyb. K projektu Super-Nature se mohou připojit v rámci OPVK i školy z jiných koutů republiky. Na našich webových stránkách (www.supernature.cz) najdou zájemci nabídku podobných seminářů, jako je tento.“

OČIMA LEKTORKY

Někteří účastníci semináře by si měli doplnit své jazykové schopnosti, přiznala lektorka BARBORA TOŠENOVSKÁ. Nejen proto, že s nimi celou dobu hovoří převážně anglicky, ale především že jim nedostatky v jazyce brání metodu používat tak, jak by bylo zapotřebí. Nedostatečná úroveň jazyka může být i důvodem k pasivitě, nebo dokonce negativnímu postoji vůči metodě.

„Ale nesetkala jsem se tu s ničím katastrofickým, do září ještě mají čas mnohé vylepšit. Dnes alespoň získávají motivaci pro vlastní úsilí. Jak jsem se přesvědčila, opravdu se snaží. S úrovní angličtiny většiny frekventantů jsem spokojená. Myslím, že jim školení dává hodně. Alespoň jejich aktivita a iniciativa tomu napovídá.“

Protože se semináře účastní učitelé z 1. i 2. stupně základní školy, nutně vyvstala otázka: Je pravda, že druhostupňoví učitelé nebývají schopni podobné vyučovací metody přijmout?

„Neřekla bych. Záleží na osobnosti každého učitele, na jeho zájmu o věc. Jestliže se přesvědčí o účinnosti určité metody, přeče ji nezavrhně. Nikdy není pozdě se nastartovat na něco nového. Konec konců jednotlivé metody výuky malých dětí vycházejí ze stejných zásad, nic převratného se vymyslet nedá. Jde spíše o to, aby si učitel našel metodu, podle níž se mu nejlépe učí.“

KURZY SUPER NATURE V ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Ani jedna z třinácti zúčastněných škol nemá rozšířenou výuku jazyků, angličtinu měly dosud v 1. a 2. ročníku buď jako zájmový kroužek, nebo nepovinný předmět.

„Jestliže se děti začnou s jazykem seznamovat od 1. třídy, byť jen formou her, bude jejich nástup ve 3. třídě mnohem snazší a hlavně přirozený. Ověřili jsme si, že čím déle se dítě setkává pouze s mluvenou angličtinou, tím lepší jsou pak výsledky,“ dověděli jsme se od B. Tošenovské. „Číst a psát se vlastně učí až v okamžiku, kdy mají určitou slovní zásobu, umějí komunikovat. Učí se jazyk aktivně používat, aniž by byly stresovány. Neřeší, že komunikují druhým jazykem, protože se v jeho používání cítí pohodlně. Protože z jazyka nemají strach, postupují rychleji.“

Problém ale může nastat v té části výuky, která se opírá o pravidelné naslouchání jazyku v mimoškolním čase. Přeče jen na spolupráci všech rodičů se škola vždycky spoolehnot nemůže.

„Učitelé by měli rodičům vysvětlit, jak metoda funguje, i proč je pro děti pravidelné přehrávání vymezených úseků z CD důležité. Měli by se ale také postarat o to, aby nahrávky žáci poslouchali i ve škole – o přestávkách, ve školní družině. Přímo ideální je pouštět je dětem při výtvarné výchově, písničky i s choreografií je možné začlenit do tělesné výchovy. Není nutné, aby děti věnovaly poslechu aktivní pozornost. Kdykoli jsou něčím zaměstnané, je možné jim CD přehrávat jako kulisu.“

EVŽA RAJLOVÁ je kvalifikovaná učitelka pro 1. stupeň se zaměřením na tělesnou výchovu. Znalosti anglického jazyka získala v nejrůznějších kurzech. Teď ho vyučuje střídavě na 1. i 2. stupni ZŠ v Nymburce. „Učím angličtinu ráda. Metodu Helen Doron jsem neznala, ale učebnice, s kterými pracuji, vycházejí z podobných principů. Novum je pro mne metoda poslechu. Jsem zvědavá, jak bude účinkovat. Budu muset napřed svolat rodiče a přesvědčit je, aby ceděčka dětem pravidelně pouštěli. Protože nemám svoji třídu, ale přecházím z jedné do druhé, budu se na poslechu domlouvat s kolegyněmi.“

Také prvostupňová učitelka MILENA FLAJŽIKOVÁ ze ZŠ v Mnichovicích získala znalost anglického jazyka v kurzech. „Učím angličtinu ve 3. třídě, kolegyně vede zájmový kroužek pro prvňáč-

ky. V mnichovické mateřské škole mají také dobrovolnou angličtinu, ale všechny děti s ní seznámeny nejsou. Ve 3. ročníku jsou potom ve znalostech dětí rozdíly. Až začneme s jazykem seznamovat už prvňáčky, mnohé se srovná.“

PAVLINA KOVÁŘOVÁ má nejen diplom učitelky 1. stupně ZŠ, ale také uzavřené dvouleté studium angličtiny na pedagogické fakultě. V září se vrací z rodičovské dovolené do ZŠ v Bělé pod Bezdězem. „Seminář pro mne znamená vítané osvěžení znalostí, připomenutí aktivit. Je příjemné zopakovat si po pěti letech doma některé metody, vidět nové hry, nové materiály a pomůcky. Těším se, až budu zase učit.“

ZÁMĚRY VZDĚLÁVACÍHO INSTITUTU

„Byli bychom rádi, aby angličtina vstupovala do základních škol jako povinná již od 1. ročníku, a to metodou, která odpovídá vzdělávacím potřebám žáků mladšího školního věku. Proto jsme se domluvili na vzdělávacím programu Super Nature se společností ANGLIČTINA pro DĚTI, která má se seznamováním malých dětí s cizím jazykem dlouholeté zkušenosti,“ vysvětluje JANA RAN-DÁKOVÁ, hlavní manažerka projektu. „Díky finanční podpoře ESF a státního rozpočtu ČR proškolíme učitele partnerských škol, vybavíme je učebnicemi, metodickými příručkami pro učitele a vůbec kompletním podpůrným servisem. Do zahájení nového školního roku musí zmíněné školy aktualizovat své ŠVP, na povinnou výuku anglického jazyka vyčlenit disponibilní hodiny – jednu nebo dvě týdne, podle svých podmínek. Záleží na každé škole, především na jejím personálním vybavení, jestli teď zařadí povinnou angličtinu už od 1., nebo až od 2. ročníku. Jde o to, aby do třetího žáci vstupovali seznámeni s jazykem. V každém případě pilotování začne na těchto školách v září 2010. Težší nás, že účastníci semináře jsou pozitivně naložení, zatím se neobjevil žádný rušivý moment.“

Souběžně se ve Středočeském kraji rozbíhá také projekt Učitelská angličtina, který pedagogům nabízí jazykové kurzy a metodické kurzy pro rozvoj jazykových kompetencí. „Ty metodické jsou určeny pro učitele angličtiny, ostatní pro vyučující, kteří na sobě chtějí dál pracovat,“ doplňuje J. Borský.

„Podpora výuky cizích jazyků je alfa a omegou našeho snažení – a to od mateřské po střední školu.“ říká JIŘÍ HOLÝ, ředitel Vzdělávacího institutu Středočeského kraje. „Mrzí mne, že máme skvěle připravené učně, kteří bohužel nejsou schopni své umění uplatnit v zahraničí, protože mají obrovský hendikep ve znalostech cizích jazyků. Osobně bych se přimlouval za to, aby byla jazyková výuka posílena ve všech stupních škol. Máme schopné lidi, ale musí se umět prosadit i za hranicemi. To je také naším cílem.“